

INF5490 RF MEMS

L2: MEMS – Fremstilling og
virkemåte

Dagens forelesning

- Mikromaskinering
  - "Bulk" mikromaskinering
  - "Surface" mikromaskinering
- Sentrale prosesstrinn
  - **Definere** mønstre: **Fotolitografi**
  - **Endre** materiale: **Diffusjon**
  - **Fjerne** materiale: **Etsing**
  - **Legge til** materiale: **Deponering**
- Eksempler på prosesser
- Transduksjon i MEMS og RF MEMS
  - Transduser- og sensor-prinsipper

MEMS for RF?

- Sentrale egenskaper ved MEMS som gjør teknologien **attraktiv for RF**
  - Små dimensjoner
  - Batch prosessering
  - Kan lage mange og billige
  - Gode egenskaper
  - Reduserte parasitter
  - Fleksibilitet
  - Muligheter for integrerte systemer
- Sentralt er: **MIKROMASKINERING!**

Mikromaskinering

- Mikromaskinering:
  - presis **definere** og **realisere** vilkårlige mikroskopiske mekaniske strukturer **i** (ut av) eller **på** et grunnmateriale
    - Små dimensjoner ($\sim \mu\text{m}$)
    - Parallell fremstilling (batch prosessering)
- Si mikromaskinering er mest utviklet
  - Metoder fra IC-industrien er overtatt
  - Nye metoder er også spesielt utviklet for MEMS
    - Mange variasjoner, - lite standardisering

Materialer og verktøy for å bygge (RF) MEMS

- Et passende substrat
  - Si, SOI, glass (PSG), kvarts
- Fotolitografi for å definere mønstre
- Endre materialegenskaper ved diffusjoner
- Etse-teknikker
- Deponere tynne eller tykke lag ("filmer")
  - Ledere: Al, Cu
  - Halvledere: Si, polySi
  - Isolatorer: SiO₂, Si₃N₄
  - Polymerer (organisk)
- Bonde-teknikker

2 hovedtyper

- **”Bulk”** mikromaskinering
  - Diffusjoner og selektiv etsing av mønstre i det underliggende substrat
- **”Surface”** mikromaskinering
  - Legge til lag
    - Strukturelle lag
    - Offer-lag (sacrificial layers) = ”avstands-lag”
  - Selektiv etsing av strukturelle lag
  - Fjerning av offer-lag

Bulk mikromaskinering

- Mest moden teknologi
- Kraftig etsing av substratet → membraner
  - Ofte fra baksiden (våt-etsing, væske)
  - Tørr-etsing fra forsiden
- Typiske eksempler
  - Trykk-sensor, Si-ventiler, aksellerometer
- Wafer-bonding teknikker er nødvendig i tillegg
  - Sette sammen hele skiver (wafere)

Overflate mikromaskinering

- + Kan lage strukturer med mindre dimensjoner enn bulk mikromaskinering
- + Muliggjør integrasjon med IC-komponenter
- ÷ Små "masser" kan være tilstrekkelig for enkelte anvendelser (aksellerometere)
- Strukturelle lag må ha
  - Ønskede fysiske og kjemiske egenskaper
  - Egnede **mekaniske** egenskaper
    - Stress: problemet er ofte ulikt stress i nabo-filmer
    - Holdbarhet
- Offer-lag ("sacrificial layer")
  - Må kunne fjernes effektivt
    - Unngå "stiction"

Sentrale prosess-trinn

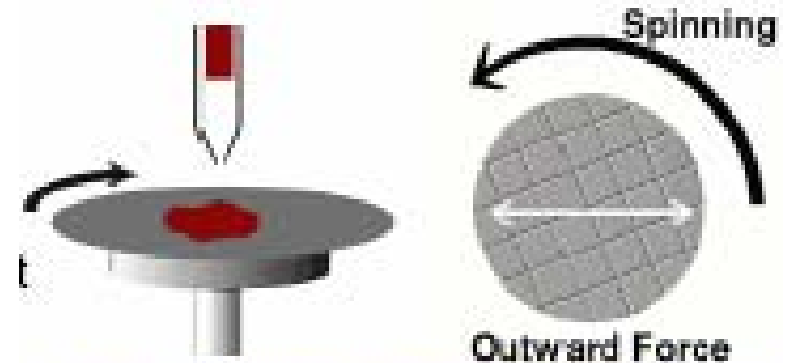
- Definere mønstre
  - *Fotolitografi*
- Endre materialelegenskaper
  - *Diffusjon*
- Fjerning av materiale
  - *Etsing*
- Bygging av strukturer
  - *Deponering*

Fotolitografi

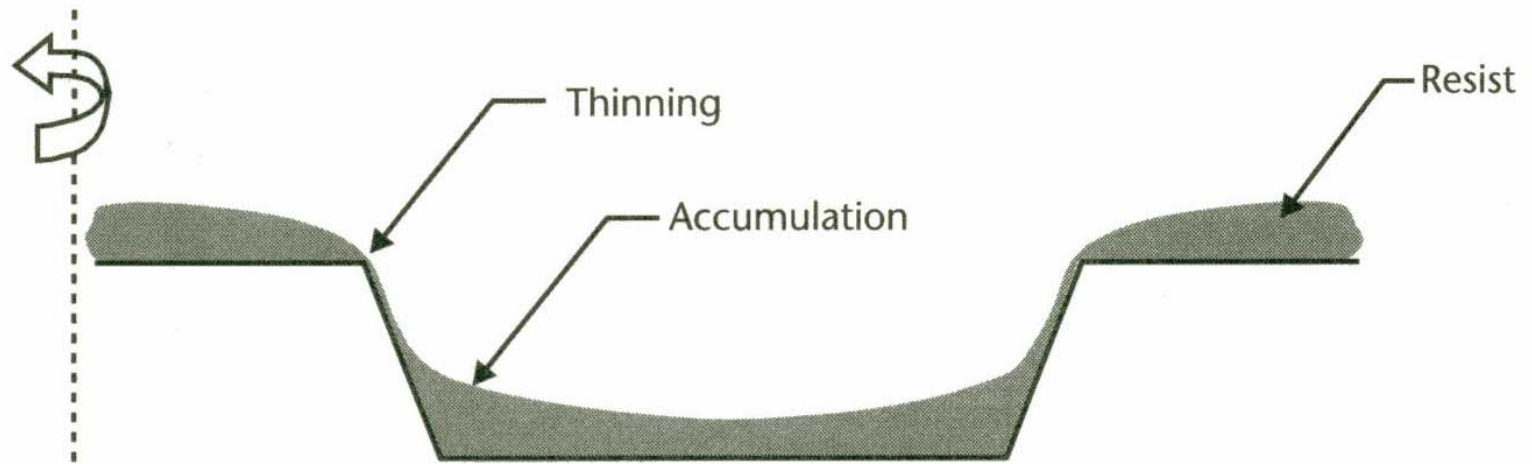
- Overføre design-mønstre -> mønstre i materialet
- Fotoresist benyttes
- Optisk eksponering -> fremkalling -> "post bake"
- Maske-typer
  - Krom maske
  - Emulsjonsmaske
  - Direkte skriving av mønster fra CAD
- Eksponerings-metoder
  - Kontakt: forkorter maskens levetid
  - "Proximity": 25 – 50 μm avstand
  - Projeksjon vha kompleks optikk
  - Elektron-stråle (e-beam)

Spin-on metoder

- Material-dråpe i sentrum "spinnes" på
  - For dielektriske isolatorer
  - For organiske materialer
    - Fotoresist, polyimider, 0.5 – 20 μm
    - SU-8 (epoksy-basert), > 200 μm
  - Tykkelse avhenger av
    - Konsentrasjon, viskositet, hastighet, tid

Topografiske høydevariasjoner gir problemer

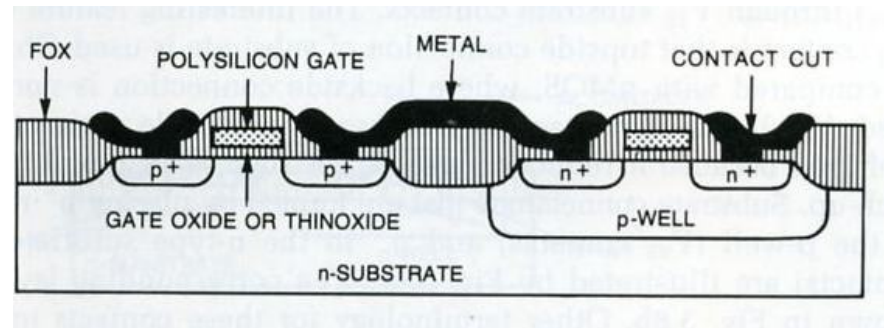

Figure 3.3 Undesirable effects of spin-coating resist on a surface with severe topographical height variations. The resist is thin on corners and accumulates in the cavity.

Maluf

Diffusjoner

- Diffusjon av forurensninger
  - dopematerialer
    - fosfor (n+), bor (p+)
  - ”predeposition”, ”drive-in”
    - ”ion implantation”

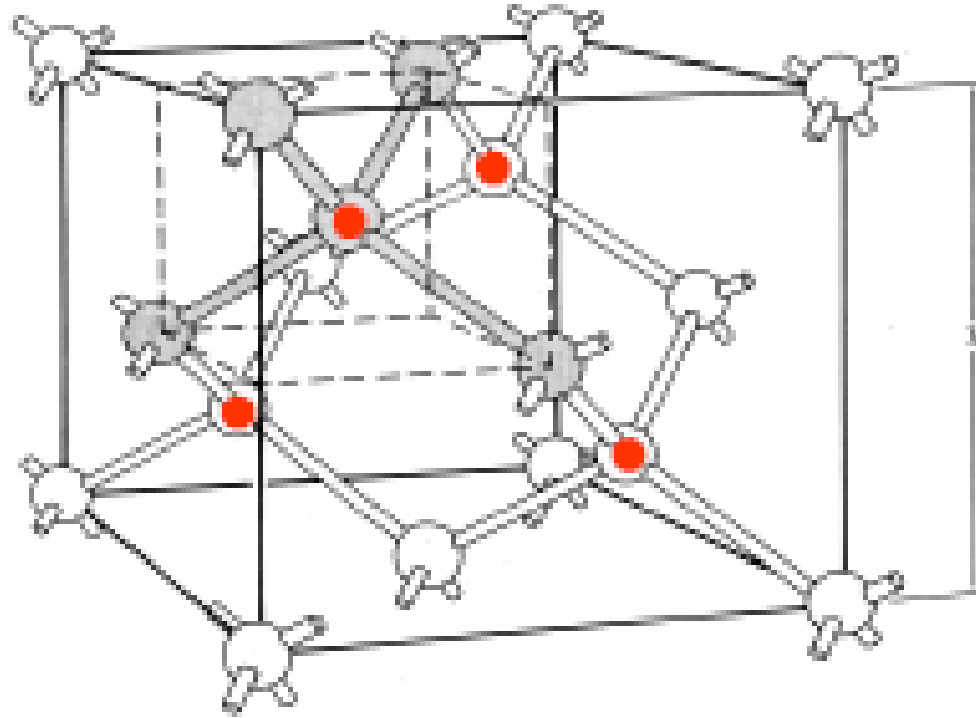
- Type og konsentrasjon av dopemateriale bestemmer elektriske egenskaper
  - **diffusjons-strøm** pga. forskjell i konsentrasjon (n, p)
  - **drift av ladninger** pga. elektrisk felt

Etsing

- Våt-etsing eller tørr-etsing
- **Våt-etsing**
  - Foregår i væsker
  - Lav-kostnads batch-prosessering
  - Kan være **isotrop** eller **anisotrop**
    - **Isotrop** = uniform etsing i alle retninger
    - HF eller blandinger er vanlig
    - 0.1 – 100 $\mu\text{m}/\text{min}$ etsehastighet
    - **Anisotrop** = etser hurtigere i noen retninger

Anisotrop våt-etsing

- Etsehastighet avhengig av **krystallorientering**
  - NaOH, KOH benyttes
  - Silisium nitrid som maske ved KOH
- Krystallorientering, figur →

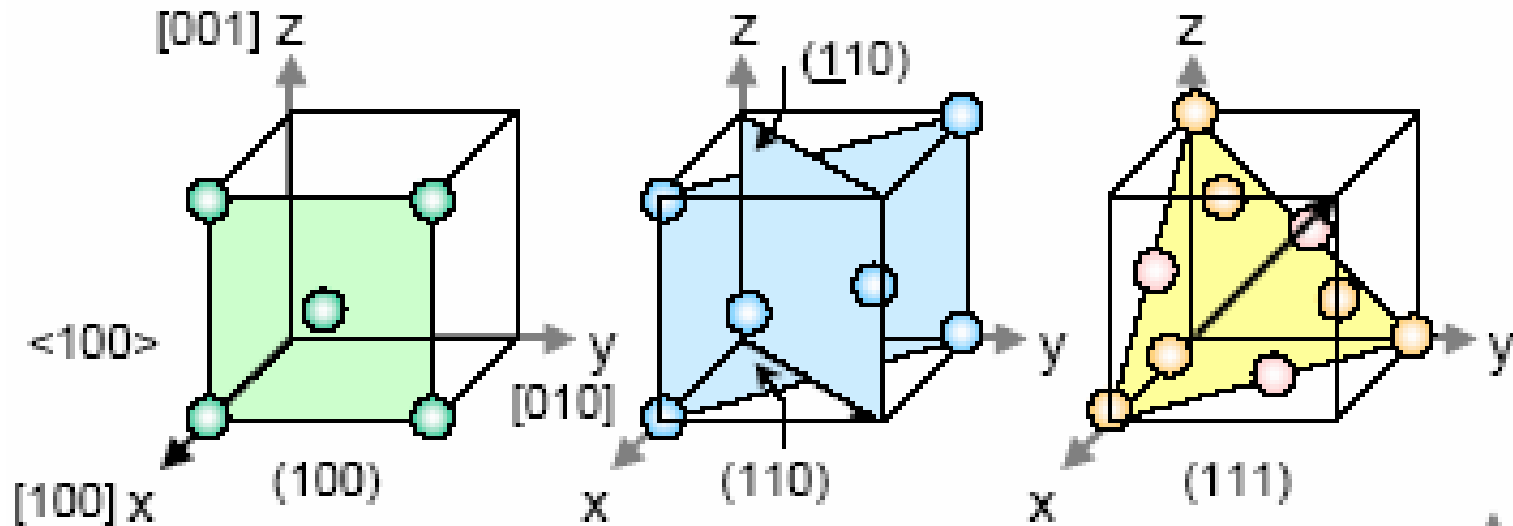
Silicon crystal structure

$$\lambda = 5.43 \text{ \AA}$$

Wolf and Tauber

Krystallretninger

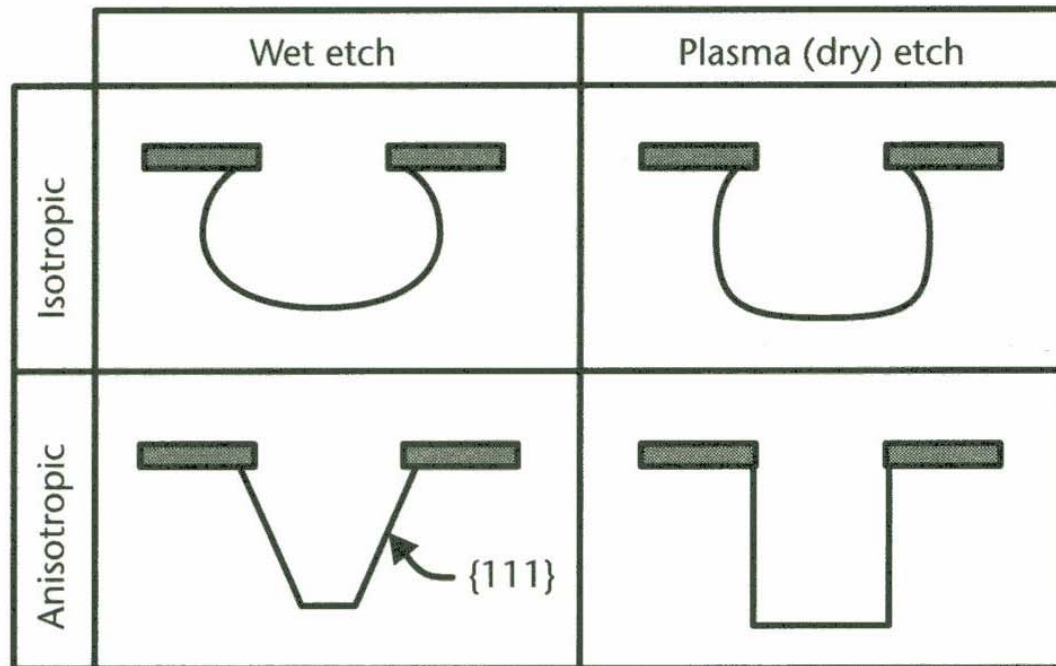

Miller indekser: (plan), {familie av plan}, [retning], $\langle$ familie av retninger $\rangle$

Anisotrop våt-etsing, forts.

- KOH-etsing
  - {110} planene etses 2x så hurtig som {100}
  - {111} planene etses 100 x langsommere enn {100}
    - Uenighet om årsak: tettheten av krystallbåndene eller dannelse av tynt oksydlag?
- Kan brukes til å lage V-groper
- **Dyp etsing** av Si er sentralt i mikromaskinering
- Andre anisotrope etsevæsker
  - TMAH, ratio (100)/(111) = 10 – 35
  - Også SiO₂ kan da brukes til maske

Ulike etse-metoder

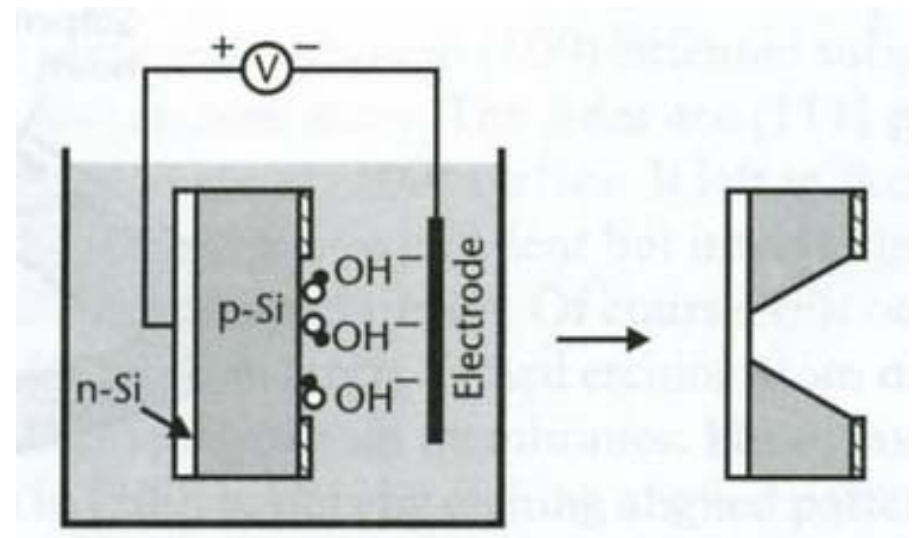

Figure 3.5 Schematic illustration of cross-sectional trench profiles resulting from four different types of etch methods.

Maluf

Elektrokjemisk etsing

- Etsedybde kan kontrolleres ved elektrokjemisk etsing
  - Presis groing av epi-lag
    - Eks. n-type på p-skive
  - Elektrisk potensial settes på
    - pn-diode revers forspent
  - p-materialet etses
  - Etsingen stopper i pn-overgangen
  - Brukes f.eks. for å definere membran-tykkelse

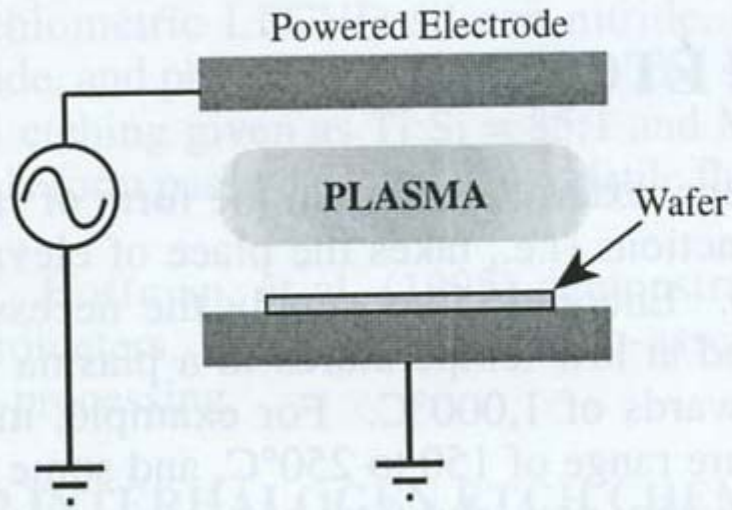
Tørr-etsing

- **1. Damp-fase etsing**
  - Benytter reaktive gasser
  - Etsingen kan være isotrop eller vertikal
- **2. Plasma-etsing**
  - *Plasma: ”elektrisk nøytral, kraftig ionisert gass av ioner, elektroner og nøytrale partikler”*
  - Etser Si, SiO₂, Si₃N₄, polysilisium, metaller
  - Kjemisk reaktive partikler og ioner aksellereres i et elektrisk felt mot Si substratet (”target”)
  - Den **kjemiske reaksjonen** ved overflaten er sentral ved **plasma-etsing**
  - RF -energi er drivkraft for å danne reaktive partikler
  - **Krever ikke høye temperaturer!**

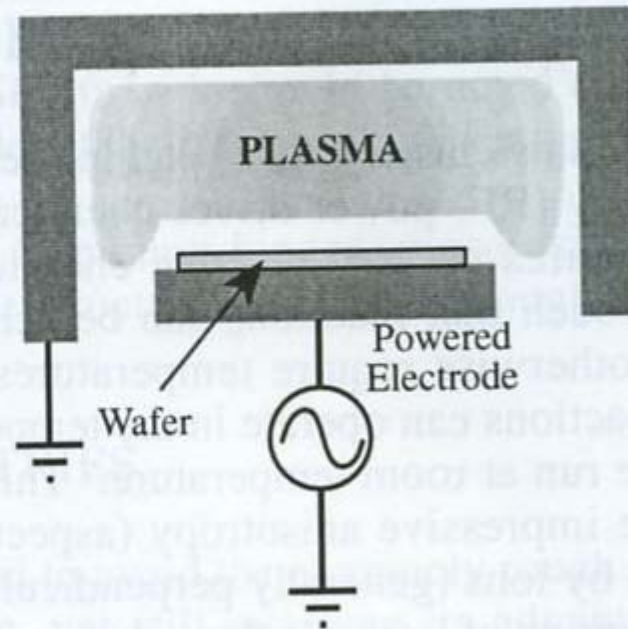
Tørr-etsing, forts.

- **3. RIE – Reaktiv Ione Etsing**
  - **Bombardement av Si-overflaten** med høyenergi-ioner er sentralt ved **RIE**
  - Lavt trykk
  - Høyere anisotropi kan oppnås
    - Vertikal stråle : vertikal anisotropi
  - Høyere etsehastigheter

PLASMA ETCHER

REACTIVE ION ETCHER

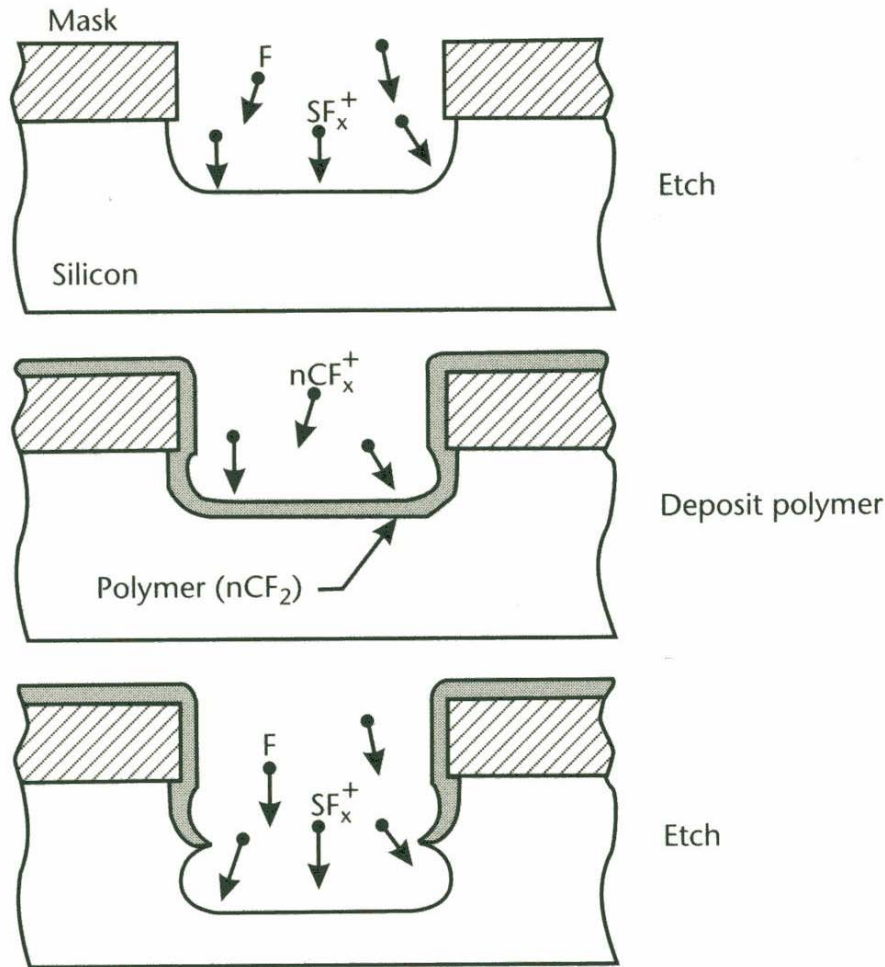
Kovacs

DRIE

- **DRIE** – Deep Reactive Ion Etching (1995-)
  - Vertikal etsing
  - Kan etse dype hull ($> 500 \mu\text{m}$) med tilnærmet vertikale sidevegger
  - Bosch-metoden
    - Figur $\rightarrow$
    - Høy "aspect-ratio"
    - Etsing og deponeringstrinnene foregår vekselvis
      - ets: SF_6 , mest i bunnen!
      - deposit: polymer

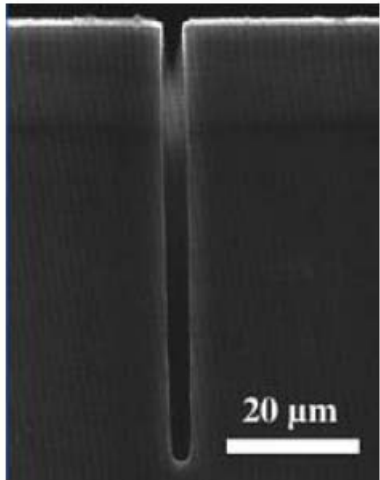

Bosch-process

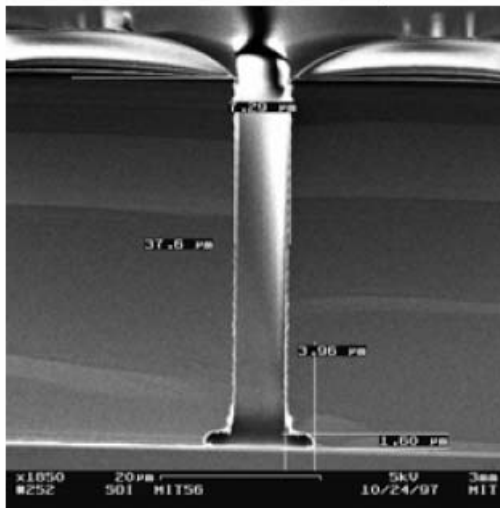
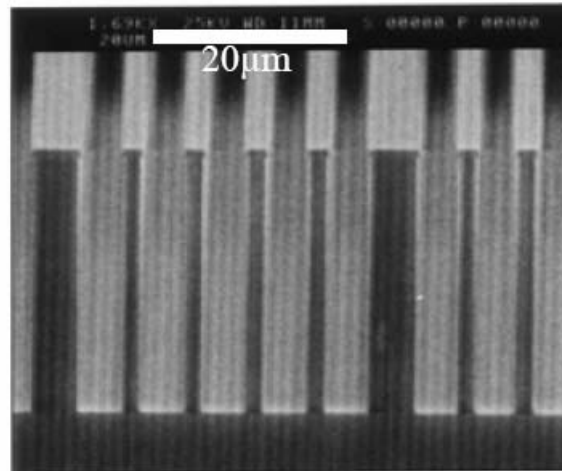

Figure 3.12 Profile of a DRIE trench using the Bosch process. The process cycles between an etch step using SF_6 gas and a polymer deposition step using C_4F_8 . The polymer protects the sidewalls from etching by the reactive fluorine radicals. The scalloping effect of the etch is exaggerated.

Deep RIE Examples

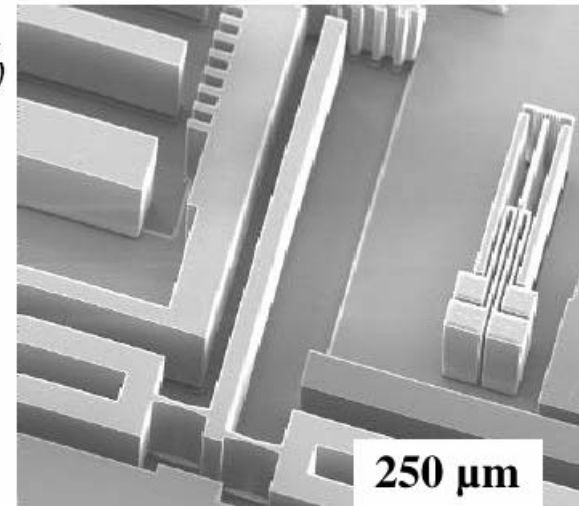

STS 1999

Ayon et al.,
1998 (MIT)

Klaassen et al.,
1995 (Stanford)

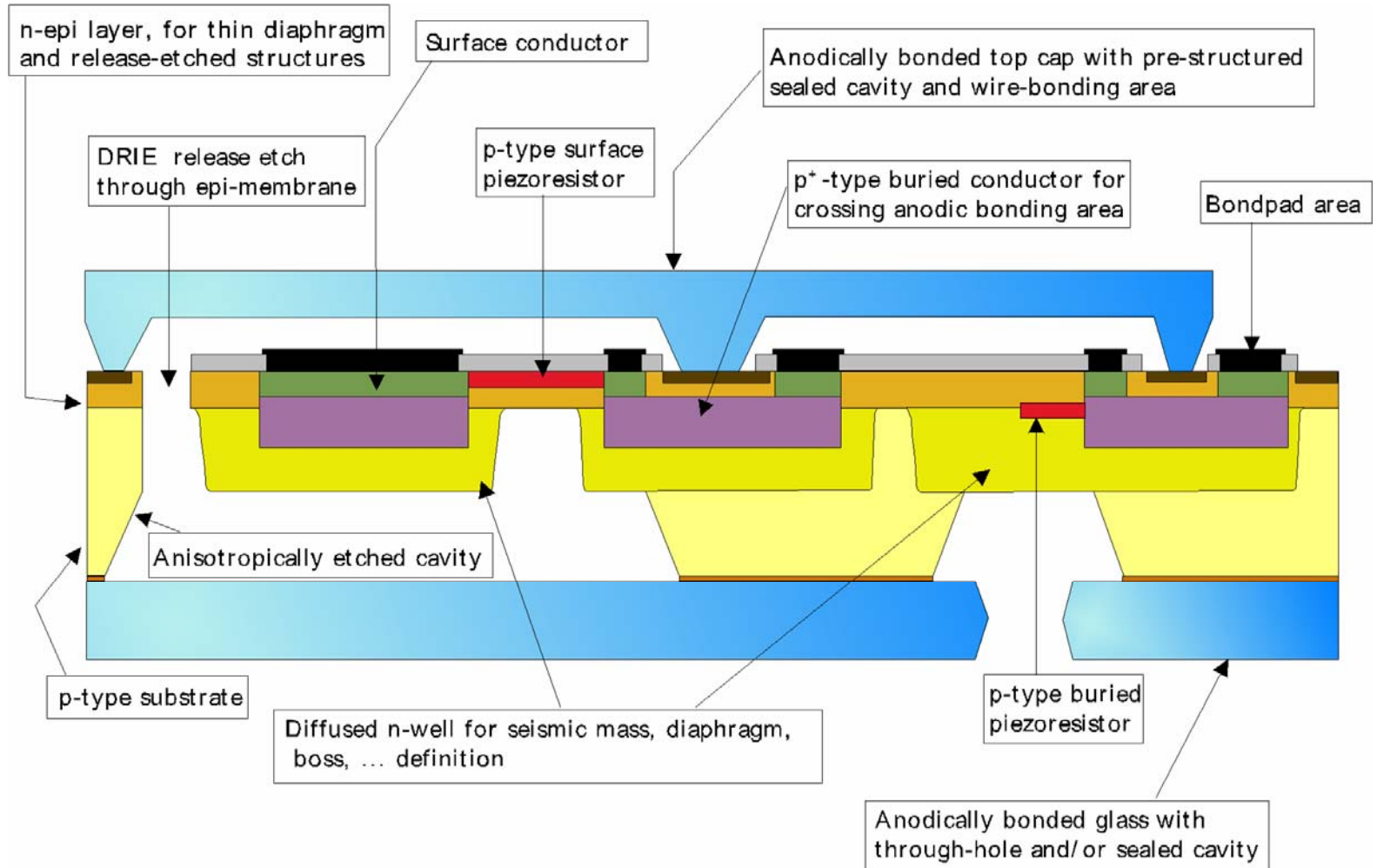
Ion milling ("fresing")

- Edelgass (Ar) aksellereres mot substratet
  - ~ 1kV
- Ingen kjemisk reaksjon
  - **Alle materialer kan bruke metoden**
- Vertikal etseprofil
- Lavere etsehastighet enn RIE

Eksempel på prosess

- Bulk mikromaskinering
- **MultiMEMS fra SensoNOR →**

Cross section overview

Additive prosesstrinn

- Dannelse av filmer på overflaten av substrat
  - **Structural layers**
  - **Sacrificial layers ("spacers")**
- Teknikker
  - Epitaksiell groing
  - Oksidering av Si
  - Fordamping
  - Chemical Vapor Deposition, CVD
  - Sputtering
  - Støping

Epitaksiell groing

- Epitaksiell groing

- Groing av krystallinsk Si på en Si-skive

- Samme krystall-orientering
- Dope-materialer benyttes: arsenikk, fosfor, bor
- Damp-fase kjemisk deponering > 800 °C
- Tynt, 1-20 μm

- I utstrakt bruk i IC-industrien

- Groing på SiO₂ gir **polykrystallinsk** materiale

- Kan brukes til å gro SOS (Si på safir)

Oksidering av Si

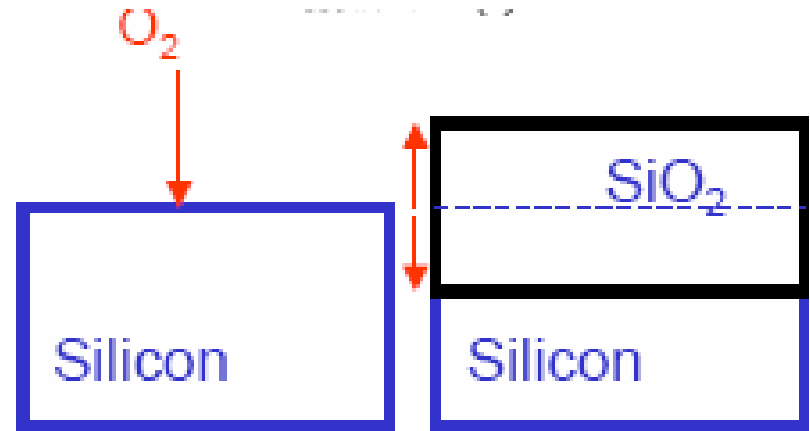
- Termisk oksidering

- **Høykvalitets** termisk grodd oksyd (amorft)

- Tørr O_2 eller i damp ved høye temp, 850-1150 °C

- Termisk oksidering genererer kompressivt stress $\rightarrow$ bøyning!

- Volum av SiO_2 er større enn for Si
    - Ulik termisk utvidelses-koeffisient

Fordamping

- Oppvarming av kilde til høy temp
  - → damp → kondensering → film avsettes
  - ~Vakuum
- Fordampingen skjer ved termisk oppvarming eller e-beam bombardement
- Er en retningsbestemt deponeringsprosess ved:
  - liten kilde, materialet deponeres i vinkel, dårlig "step coverage"
- Filmer får oftest **tensilt** stress (strekkes)

CVD

- **Chemical Vapor Deposition**
  - Kjemisk reaksjon settes i gang ved oppvarmet overflate
  - Høytemperatur-prosess, $>300\text{ }^{\circ}\text{C}$
  - Gir **høykvalitets** tynne dielektrikum og metall-filmer
    - PolySi, SiO₂, SiNitrid (0.2 nm – 2 μm) for PECVD
    - Dopemateriale kan introduseres
  - Kategorier
    - **LPCVD**, Low-pressure, 400-800 °C
    - **PECVD**, Plasma-enhanced, ~ 300 °C eller lavere
      - Plasma-eksitering ved en valgt RF-frekvens
      - Større kontroll av stress

CVD, forts.

- Deponering av **polysilisium** ved LPCVD
  - Poly er et attraktivt materiale ved mikromaskinering
  - Krystallinsk kornstruktur oppnås når > 630 °C
  - Temperatur bestemmer **tensilt** eller **kompressivt** stress
  - "Annealing" ved 900 °C reduserer stress

CVD, forts.

- Deponering av **SiO₂** ved LPCVD eller PECVD
  - < 500 °C, **LTO = low-temp oxide**
  - Amorft
  - Brukes som isolasjon eller som offer-lag
    - Etses med HF
  - **Kvaliteten er ikke så god som for oksyd fremstilt ved termisk groing!**
- Deponering av **Si₃N₄**
  - Brukes til passivering
  - Som maske ved visse etsinger (KOH)

Residual Stress in Thin Films

- Residual film stress
  - Microstructure
  - Thermal mismatch

- Compressive vs. tensile stress

Under **compressive stress**, film wants to expand. Constrained to substrate, bends it in convex way.

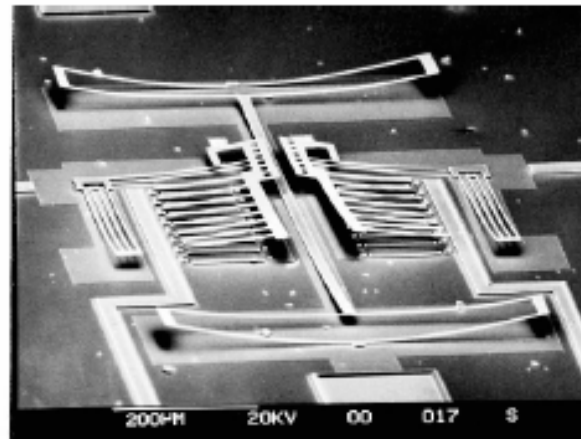
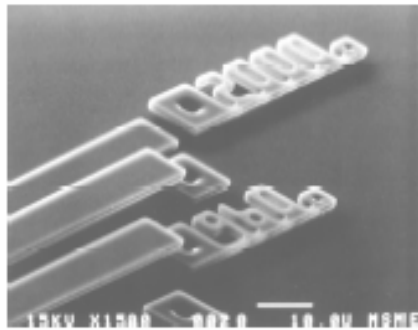
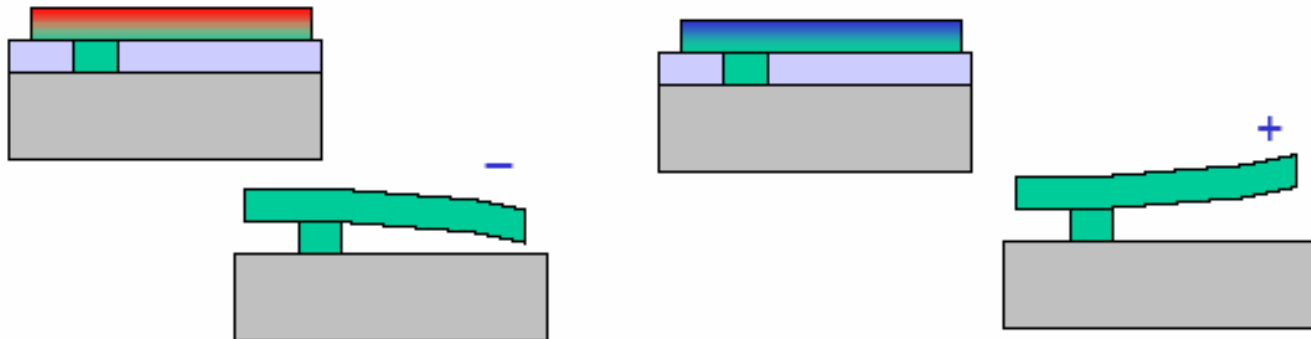

Under **tensile stress**, film wants to shrink. Constrained to substrate, bends it in concave way.

Stress Gradients

- Stress gradient: (+) or (-)

compressive
tensile

25

Sputter deponering

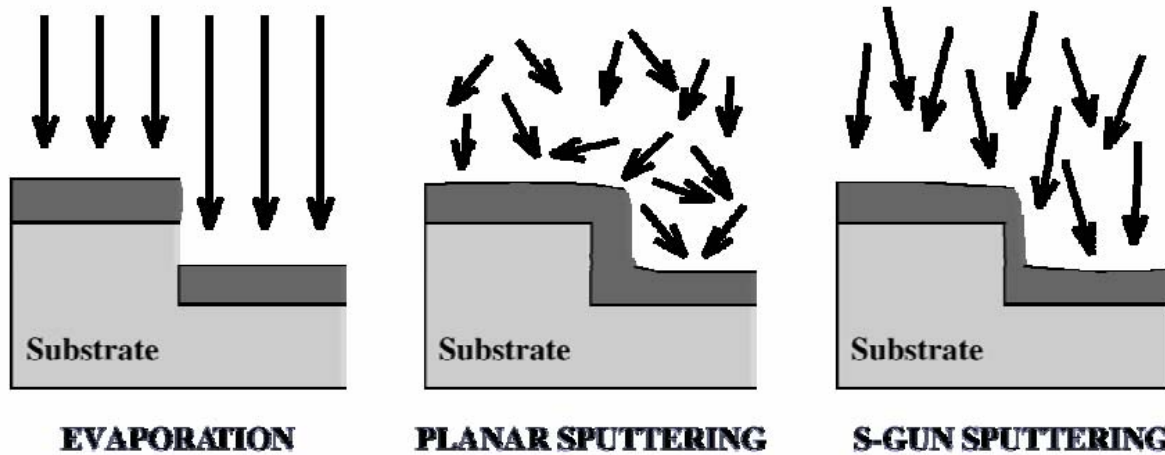
- Target materiale bombarderes med en strøm av edelgass-ioner (Ar^+)
  - ~ vakuum
  - Atomer rives løs og setter seg på skiven
- Ulike klasser sputtering finnes
  - Ionene aksellereres i DC felt mellom "target" og "wafer"
  - RF-eksitasjon av "target"
  - Ionestråle genereres i plasma og aksellereres mot "target"
- Både ledende og isolerende materialer kan sputres, dvs. et **vidt materialspekter**
  - Tynne metallfilmer, glass, piezoelektriske filmer (PZT)
- Bedre stress-kontroll

Sputtering

- **Lave temperaturer**, $<150\text{ }^{\circ}\text{C}$
  - Mange anvendelser i MEMS
- Reaktiv sputring
  - Nitrogen eller oksygen-gass legges til, reagerer!
- Retnings "randomness" når target er større enn skive
  - Gir god "step coverage"
- Stress-verdi varierer med påtrykt **effekt** og **trykk** i kammeret
  - Tensilt stress: lav effekt, høyt trykk
  - Kompressivt stress: høy effekt, lavt trykk

Sputtering vs. Evaporation

Geometry of evaporation and sputtering chambers (as well as electromagnetic fields) determine *directionality* of deposition:

Good or bad step coverage (can be advantage or disadvantage)

Figure: G. Kovacs, 1996.

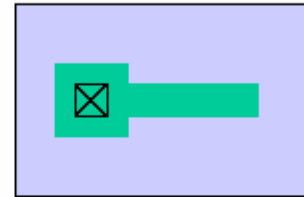
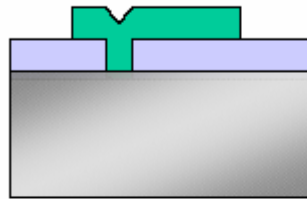
”Adhesion layer”

- Bruk av eget lag for å bedre vedheft
- Mange metaller fester ikke godt til Si, SiO₂, Si₃N₄
  - Gull, sølv, platina
  - Løsner (”peeling off”)
- Et eget tynt lag introduseres for å øke vedheft
  - Cr, Ti
  - Må unngå at disse lagene oksyderes, - noe som ødelegger vedheften

Eksempler på prosesser

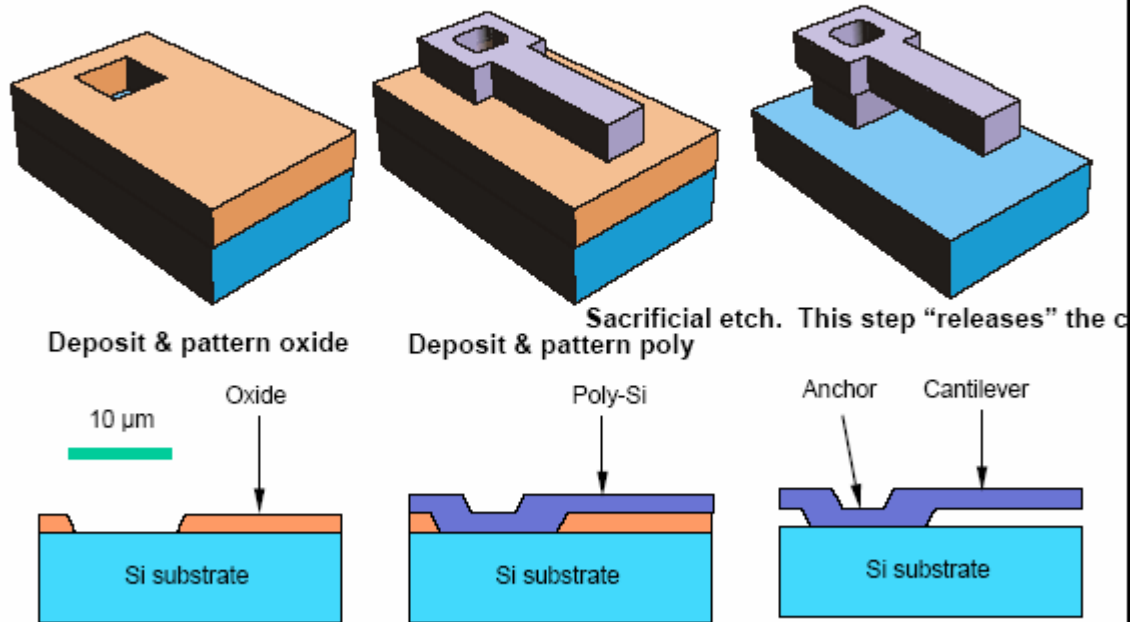
- Surface mikromaskinering
  - Enkel, prinsipiell prosess
  - **polyMUMPs fra MEMSCAP →**

Surface Micromachining

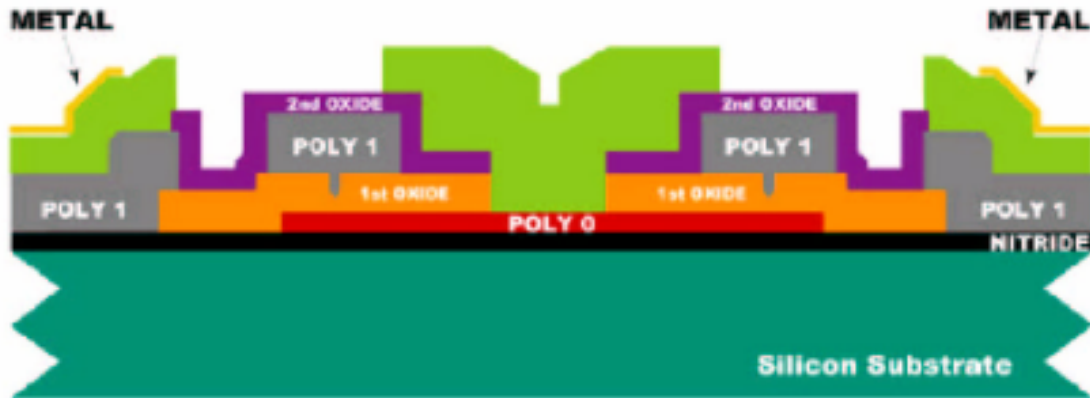
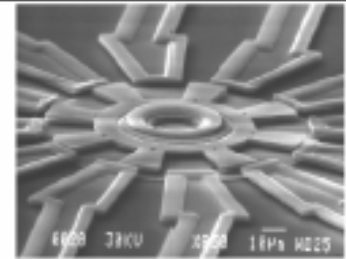
7

Micromachining a Cantilever

8

MUMPS Micromotor

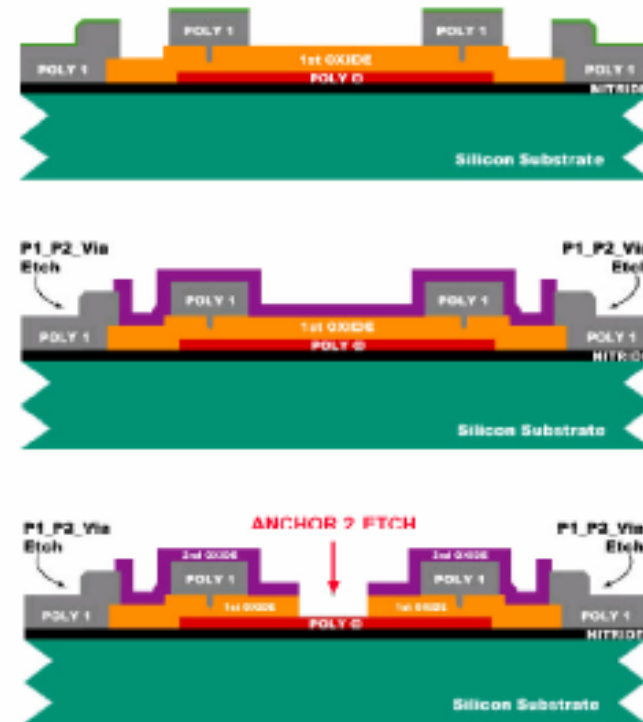
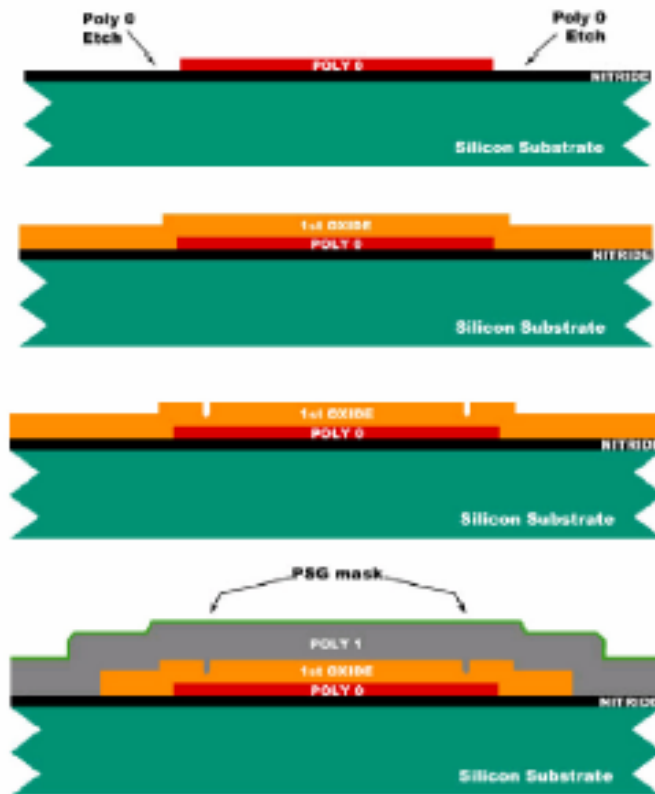

EE C245

U. Srinivasan

6

MUMPS Process Flow I

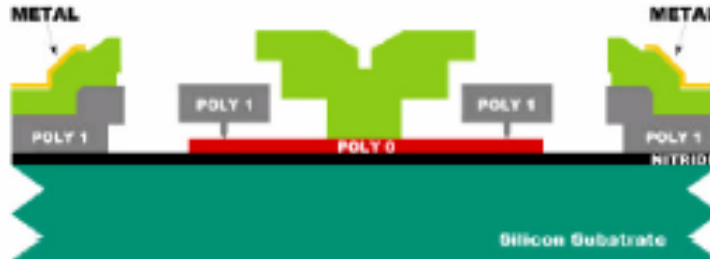
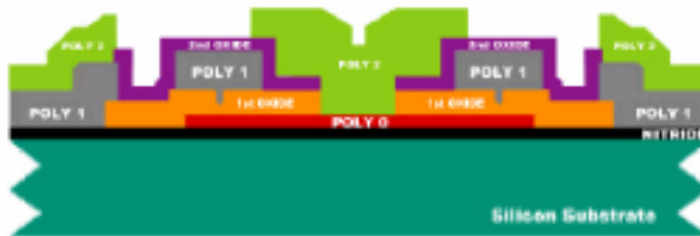
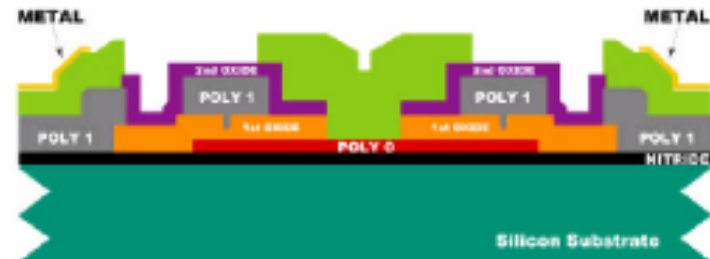

EE C245

U. Srinivasan ©

7

MUMPS Process Flow II

Avanserte prosesserings-trinn

- **Anodisk bonding**

- Si-skiver bondes sammen, glass – Si
  - Brukes for eksempel ved trykksensorer (jmf. MultiMEMS)
- 200 – 500 °C, 500 – 1500 V
- Glass får negative ioner i kontakt-skiktet mot Si

- **Elektroplettering ("electroplating")**

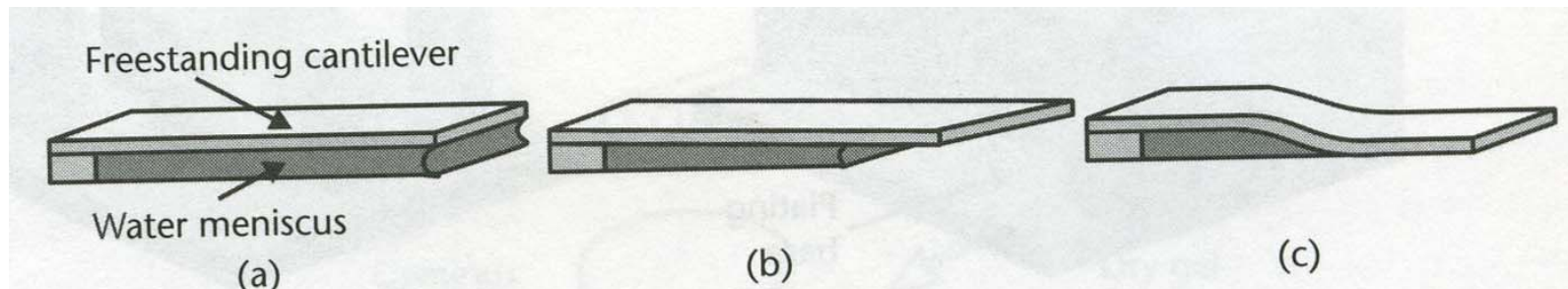
- Tynn pletteringsbase deponeres på Si-substrat ("seed layer")
- Plettering med gull, kobber, nikkel etc.
- Kan gi tykke lag, 5 – 100 µm
- Kan brukes for å lage form ved støping ("molding")
  - Mold = støpeform
- Strukturer kan formes etter underliggende substrat eller fotoresist

Mikromaskinering ved LIGA

- **LIGA** = en støpeform-metode
  - **Lithographie, Galvanoformung, Abformung**
    - Røntgen-stråle maske-eksponering (X-ray)
    - Galvanisering → metall støpeform
    - Støping ("molding") → komponenter
      - **Plastikk**, metall, keramikk
- + Gir høy aspect ratio, 3D komponenter!
- + Fleksibel metode
- ÷ X-ray må benyttes, høy produksjonskostnad
- ÷ kun vertikal 3.dje dimensjon

Superkritisk tørring

- Fjerning av offerlag er problematisk
  - HF etser -> skylling i vann
  - Vannet sitter igjen under strukturene (pga. overflate-spenning)
    - Tynn skive (menisk) dannes
  - Væske-volum avtar ved tørking
  - Strukturer dras ned → ”**stiction**” → struktur må fristilles
- ”**Supercritical Point Drying**”: hindrer dannelsen av menisker
  - Fuktig skive føres inn i metanol-kammer
  - Flytende CO₂ føres inn → blandingen tappes → CO₂-rest varmes opp til superkritisk region (overgang: gass - væske) → gass luftes ut

Oppsummering av MEMS metoder

- Metoder **spesielt** utviklet for MEMS
  - Anisotrop kjemisk våt-etsing
  - Dyp reaktiv ione-etsing, RIE
  - Offer-lag-etsing ("sacrificial layer")
  - "Critical-point drying"
  - "Wafer bonding"

Strukturlag - offerlag

- Strukturelt lag – offerlag (eks. Varadan)
  - polySi   SiO₂
  - Polyimide   aluminium
  - Si₃N₄   polySi
  - Wolfram   SiO₂

Strukturlag – offerlag, forts.

Structure

polySi

Al

SiO₂

Al

poly-SiGe

Sacrificial

SiO₂, PSG, LTO

photoresist

polySi

Si

poly-Ge

Etchant

HF, BHF

O₂ plasma

XeF₂

EDP, TMAH, XeF₂

H₂O₂, hot H₂O

Srinivasan

Transduksjon i (RF) MEMS

- **Elektromekaniske** transdusere
  - Transformasjon av elektrisk energi $\leftrightarrow$ mekanisk energi
- Systemer kan beskrives ved **elektriske ekvivalenter**
  - Eks. fjær/masse $\rightarrow$ elektriske ekvivalenter: R, C, L
  - + Gir design-innsikt/forståelse
  - + Tillater bruk av analyse-verktøy for elektronikk
  - Forskjellige transformasjoner/analogier eksisterer
    - Forelesning L3
- Transduser- og sensor-prinsipper $\rightarrow$

Transduser-prinsipper

- **Elektrostatiske** aktuatorer
  - Krefter mellom elektriske ladninger (Coulombs lov)
  - Den vanligste typen brukt ved elektro-mekanisk energi-konvertering
  - Energi som lagres når mekanisk eller elektrisk arbeid utføres på enheten kan konverteres til en annen energi-form
  - Ofte realisert ved en **kondensator** med bevegelige plater
    - **Vertikal** bevegelse: parallell plate
    - **Horisontal** bevegelse: Kamstrukturer
  - Enkel fabrikering

Transduser-prinsipper, forts.

- **Piezoelektriske** transdusere
  - Enkelte anisotrope krystallinske materialer forskyver ladning når de utsettes for stress → elektrisk felt
  - Tilsvarende oppstår strain (tøyning) når de utsettes for et elektrisk felt
  - Eks. PZT (lead zirconate titanates) – keramisk materiale
- *(Electrostrictive transdusere*
  - *Mekanisk deformasjon ved elektrisk felt*
- *Magnetostrictive transdusere*
  - *Deformasjon ved magnetfelt)*

Transduser-prinsipper, forts.

- **Elektromagnetiske** transdusere
  - Magnetisk spole trekker på elementet
- **Elektrotermiske** aktuatorer
  - Ulik termisk ekspansjon på ulike steder pga. temperaturforskjeller
    - Store utbøyninger kan oppnås
    - Langsomme

Sammenligning av ulike prinsipper

Table 1.4 Comparison of electromechanical transducers

Actuator	Fractional stroke (%)	Maximum energy density (J cm^{-3})	Efficiency	Speed
Electrostatic	32	0.004	High	Fast
Electromagnetic	50	0.025	Low	Fast
Piezoelectric	0.2	0.035	High	Fast
Magnetostrictive	0.2	0.07	Low	Fast
Electrostrictive	4	0.032	High	Fast
Thermal	50	25.5	Low	Slow

Source: Wood, Burdess and Hariss, 1996.

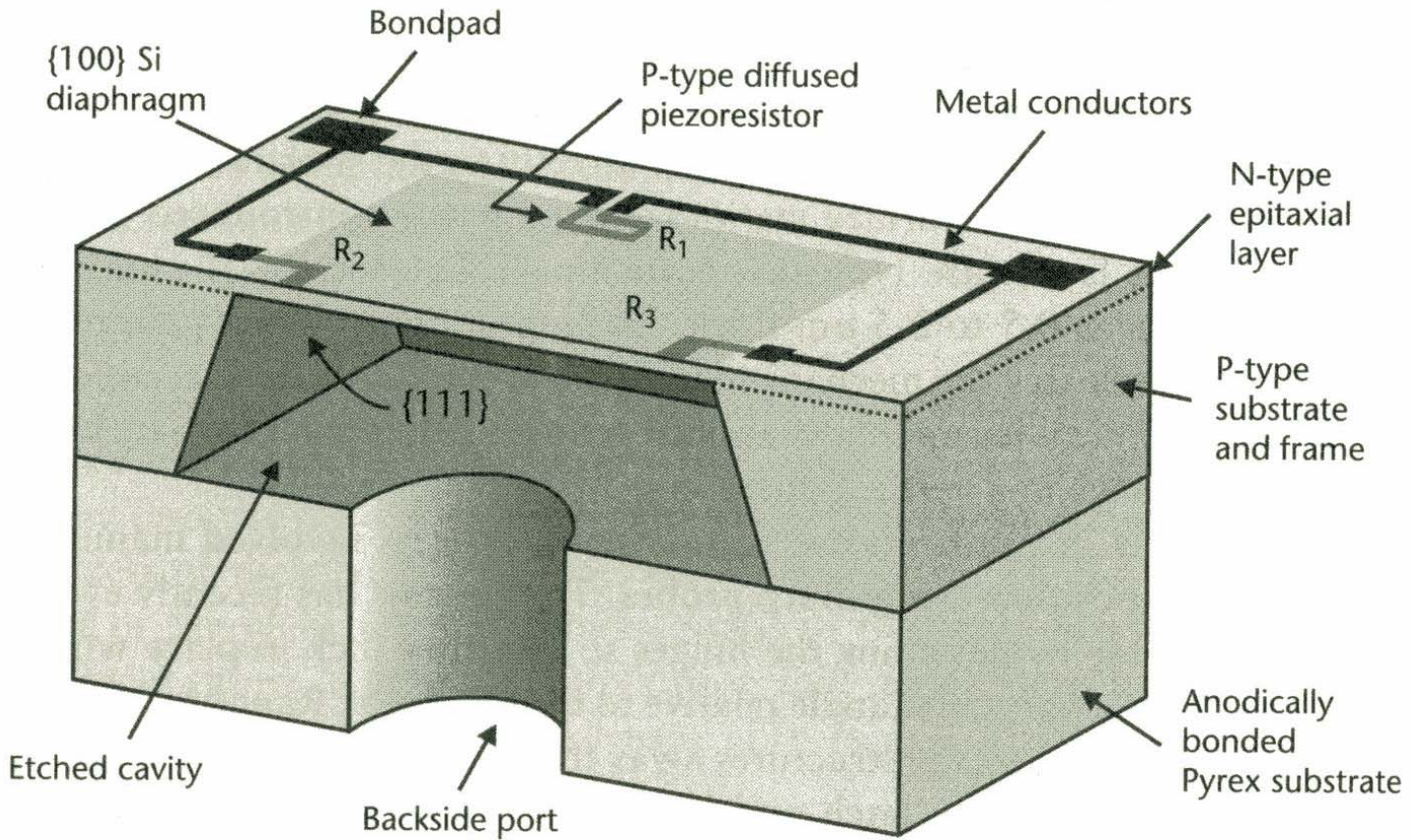
Oppsummering

- Elektrostatisk er fordelaktig pga. enkelheten
  - + Operasjon kontrolleres ved spenning
  - ÷ Krever beskyttelse mot omgivelsene (støv)
→ krav til pakking
  - ÷ Transduksjonsmekanismene er typisk ulineære
    - Gir forvrengninger
    - Botemiddel: små signalvariasjoner rundt en DC-spenning

Bruken av de ulike prinsippene

- **Piezoresistiv** deteksjon
  - Resistans varierer pga. ytre trykk/stress
  - Brukes til trykk-måler
    - membran
  - Piezo-motstander plasseres på membran hvor "strain" har høyest verdi
  - Resistansverdien er proporsjonal med "strain"
  - Ytelsen av piezoresistive mikrosensorer er temperaturavhengig

Trykksensor

Bruken av prinsippene, forts.

- **Kapasitiv** deteksjon
  - Benytter kapasitans-endringer
  - Trykk → elektrisk signal
    - Detekteres ved endring i f.eks. oscillasjons-frekvens, ladning, spenning (V)
  - Har potensial for høyere ytelse enn ved piezoresistiv deteksjon
    - + Høy følsomhet
    - + Kan detektere små trykk-endringer
    - + Høy stabilitet

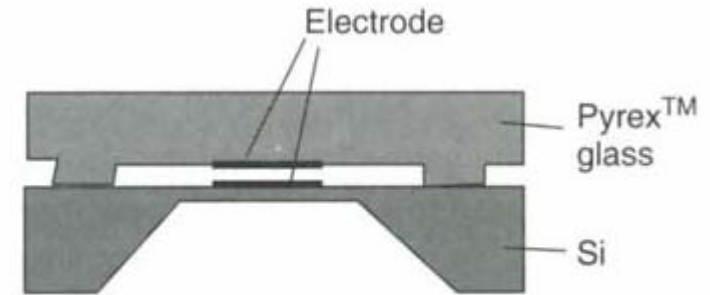

Figure 1.19 Capacitive sensing structure

Bruken av prinsippene, forts.

- **Piezoelektrisk** deteksjon
  - Elektrisk ladnings-endring ved kraft-påtrykk
- **Resonans** deteksjon
  - Analogi: stressvariasjon på en streng fører til strain ("tøyning") og endring av den naturlige svinge-frekvensen